

LBRIS

We know
books

Cartea de față reprezintă ediția a doua
a volumului *Criza familiei*,
apărut pentru prima dată la Editura Sophia în 2011.

Sfaturi pentru familia creștină

Ediție coordonată de Maria D. Kokkinou

Traducere din limba greacă
pr. Șerban Tica

editura
Σοφία

București

mite de ei din partea propriilor părinți, și ciclul acesta vicios al răului ce se agravează va continua. Învățătorii care lucrează în primul ciclu de școlarizare al copiilor se încredințază din ce în ce mai mult de faptul că viitorul acestei țări și al societății, în general, nu aparține propriilor noștri copii.

Cuprins

Nota editorului	5
<i>Maros Vamvounakis</i>	
Greutatea lucrurilor simple.....	7
<i>Matthaios Iosafat</i>	
Câteva gânduri despre familia modernă și viitorul ei	15
Câteva întrebări fundamentale.....	15
O foarte scurtă expunere istorică	16
Elemente care influențează din interior viața familiei	20
Elementele exterioare (sociale) care influențează familia.....	24
Epilog	28
<i>Galatia Grigoriadou-Sourelis</i>	
Răbdarea cea bună	30
<i>Arhim. Makarios Griniezakis</i>	
Violența în familie. Considerație moral-teologică ..	35
Tipuri de violență intrafamilială.....	37
Cauza bolii în violența familiei	40
Vindecarea bolii.....	43
<i>Maria Dimitriadou</i>	
Povești de familie: crizele de zi cu zi	48

Trifonas Zahariadis

Cine pe cine educă emoțional. 58

Anghelikis Zouras-Mastromihalakis

Familia și școala în criză 70

 Școala și dezvoltarea inteligenței 71

 Copii au nevoie de dragoste. 73

 Părinți și pedagogi 81

Pr. Vasilios Thermos

Pietricele colorate pentru un mozaic ce se
încăpățânează să se numească familie 84

Prot. Antonios Kallierghis

O moarte lentă pe canapea 97

 Introducere 97

 M-am plictisit de atâția înlocuitori! 99

 Sângele dragostei a curs. 110

 Care este înțelesul adevărat al crizei? 115

 De la criză la Taina Căsătoriei 117

Elena Karaghianis

Materia sentimentelor 119

 Primul brad. 119

 Să schimbăm epoca? 122

 Aripi pe drum 124

 După ploaie. 127

Alexandros Katsiaras

Familia în biserică. 131

Arhim. Andreas Konakos

Tată ești acasă?..., căci te sun și nu răspunzi! 143

Giorgos Kordis

Mic îndreptar de spovedanie despre căsătorie și
alte asemenea taine înfricoșătoare. 147

Panareas Koufoiannis Karkanias

Criza în cuplu 153

Ilias Liamis

Prăpastia dintre generații și vederea Împărăției . . . 166

Dinas Petropoulos

Slăbirea prototipului patern în familia de
după divorț. 184

 Familia se schimbă! 186

 Divorțul 187

 Slăbirea prototipului patern. 188

 Agresivitatea băieților. 190

 Mama se confruntă cu o realitate nouă 192

 În oglinda veacului al XXI-lea 194

Pr. Stamatis Skliris

Perspectiva Tainei Căsătoriei către eshaton 197

Demis Stavropoulos

Povestiri 205

Arhim. Filothei Faros

Psihopatologia familiei contemporane 211

zeu ce constituie startul pentru maturizarea noastră duhovnicească. Pot fi însă totodată și pretextele încercării noastre de a evita, de a ne ascunde, de a ne închide în noi înșine, de a fugi de durerea sau bucuria maturizării noastre, sădită în noi.

Atât durerea, acest element necesar vieții din afara Raiului sau vieții căzute din Rai, cât și bucuria sunt modurile prin care trecem de la un stadiu la altul. Această trecere este izvor al bucuriei noastre, al descoperirii darurilor sădite în noi, datorite de Dumnezeu tuturor celor care trăiesc cu adevărat.

Acceptarea acestor elemente opuse în aparență, dar legate în mod esențial în interior, conștientizarea importanței lor subiective constituie ceea ce ne poate ajuta să nu devenim egoiști de nesuportat în clipele de fericire și să nu ne afundăm în deznădejde în vremea durerii. Din experiența personală a unei căsătorii și a unui divorț, alături de propria-mi responsabilitate pot distinge și mâna lui Dumnezeu.

Cu aceste gânduri, dar și cu convingerea că, deși noi de multe ori considerăm că lucrurile merg greșit sau, dimpotrivă, credem că tot ceea ce facem este nemaipomenit, dragostea lui Dumnezeu este alături de noi și ne conduce și ne apără pentru a putea înfrunta problemele, scriitorii acestor pagini încearcă să ne ofere o imagine cât mai exactă a căsătoriei din zilele noastre.

Mulțumim tuturor pentru această lucrare de suflet și ne rugăm ca textele lor să ajute cititorul să înțeleagă și să accepte puțin mai bine firea noastră omenească.

Maria D. Kokkinou

MAROS VAMVOUNAKIS

Greutatea lucrurilor simple

Îmi amintesc un studiu interesant, citit într-un curs universitar de psihologie, care prezenta faptul că cei mai mulți oameni, înainte de a avea copii, susțin că educația, cultura, comportamentul părinților joacă cel mai important rol în dezvoltarea urmașilor, descendenților. Iar mai apoi, după ce dobândesc și cresc copiii, susțin că cel mai mare rol al educației, al formării personalității copiilor îl joacă ereditatea.

Nu este greu să înțelegem aici ce-i face pe părinți să încline înainte și după dobândirea copiilor lor către două păreri atât de distincte. Cu cât nădăjduiești mai mult că propriul copil va deveni o făptură minunată, precum se văd în picturile celebre și pe ilustratele de sărbători, pe cât de dulci și drăgălași ni-i închipuim, tot pe atât, de vreme ce cresc, le punem pe umeri toate visurile știute sau ascunse pe care nu le-am putut satisface – ori din incapacitate proprie, ori din cauza absurdității lor –, de îți vine să crezi că omulețul pe care îl aduci pe lume

va fi din plastilină și îl vei putea modela sub mâinile tale, așa cum îți va fi pe plac, în fiecare din etapele vieții lui. Dar copilașul crește și se răzvrătește!

Vine vremea ca, după ce naștem copii și îi creștem, ei să-și aleagă visuri cu totul diferite de ale noastre și să se opună în mod brutal planurilor noastre privitoare la viitorul lor.

Chiar din primele zile se împotrivesc să adoarmă atunci când vrem noi, se împotrivesc să mănânce cantitatea care trebuie, nu ne zâmbesc dulce neîncetat și plâng și urlă uneori până la învințire.

Brusc, descoperim într-un mod foarte abrupt cum toată împotrivirea lor va fi centrul existenței noastre de zi cu zi, pentru mulți ani de acum înainte, norul întunecat al luptei noastre cotidiene. Iar când pruncul ajunge la adolescență, atunci împotrivirea, conștientizată chiar, ne va face să ne simțim din ce în ce mai mici în mijlocul familiei noastre, ca niște exilați, ca niște naufragiați pe uscat.

Chiar și preablândul și dulcele părinte Paisie se dă bătut, ridicându-și mâinile a neputință în fața adolescenților: „Vârsta aceasta este atât de ne bună, încât nu puteți face nimic pentru copiii voștri. Nu vor auzi nimic. Rugați-vă doar...” Astfel spunea părinților deznădăjduiți, poate chiar pentru a-i scăpa pe cei tineri de cascada sfațurilor părintești.

Libertatea omului este cu siguranță cel mai de preț dar oferit de Dumnezeu, darul cel sfânt. Atunci când este presat de egoismul neîncetat al părinților, cel de zi și de noapte, sau de toată ziua, de a-l supune, scapă în orice mod găsește mai potrivit în condițiile exacte ale fa-

miliei sale. Că o face într-un mod lăaturalnic, brutal sau fin, creator sau într-un mod răzvrătit, revoluționar sau autodistrugător, are un singur scop: de a-și salva propria demnitate, drepturile firești și dumnezeiești primite. Iar părinții deznădăjduiți, distruși, răniți, furioși, eșuează în susținerea teoriei că ereditatea este o putere imbatabilă, ADN-ul este de neînvins...

Vor să-și justifice în fața celorlalți și chiar în fața propriilor conștiințe cum că nu le aparține eroarea faptului că propriii copii au ieșit cu totul altfel decât se așteptau ei, nefiind vorba că ei înșiși nu au fost părinți desăvârșiți, care nu le-au oferit tot ce se putea, care nu au făcut totul pentru copiii lor; ci este consecința faptului că omul ar fi determinat doar de gene...

Într-un fel, această concluzie îi liniștește.

Faptul că propriii copii, așa cum și ei s-au raportat la părinții lor, nu s-au născut ca o consecință și ca o împlinire a tot ceea ce nu au reușit ei, părinții, în viață, faptul că propriii copii au dorințe personale, au gusturi deosebite, chiar și abilități, cunoștințe proprii, că unicitatea fiecărei persoane – de altfel, ca și a fiecărui fir de praf – este o minune a vieții de care ar trebui să ne bucurăm și să o susținem, nu le spune nimic părinților. Nici nu se gândesc la așa ceva, poate tocmai pentru că ei înșiși au fost ignorați de părinții lor, neînțeleși în unicitatea și în libertatea proprie.

Universul egoismului ne acoperă ochii, pentru a nu vedea universul lui Dumnezeu. Nimeni nu aude și, mai mult, nici nu vrea să audă, nimeni nu vede nimic în afara de ceea ce vrea el să vadă. Și, atunci când nu poate vedea curat și în același timp nu reușește ceea ce ar vrea

să se întâmple, începe acea nesuferită bunăvoință a acuzelor, a justificărilor și autoîndreptăririi.

Un copil, din clipa în care se naște în lume, dorește să se găsească pe sine însuși. În timp, citind anumite texte ale Sfântului Nectarie, făcătorul de minuni, am remarcat cu uimire cât de avangardistă este următoarea frază: „Cine se nesocotește pe sine Îl nesocotește și pe Dumnezeu.” O abordare aparent freudiană a conștiinței, care susține că adevărul ce ne salvează începe dintr-o adâncă cunoaștere de sine.

Însă cum să te cunoști pe tine însuși atunci când propriii părinți te anulează cu fiecare presiune rațională, cu educația, cu amenințarea, cu promisiunile, cu mercantilismul? Părinții își doresc cu multă ardoare ca propriii copii să le semene, dar nu cumva să semene adevărului lor sine, pe care nici ei înșiși nu-l cunosc, ci să semene celui sine pe care îl visează ei, pe care și-l închipuie într-o idealizare nevrotică.

Poate înțelesul dragostei să fie necercetat și necunoscut tuturor, însă eu am descoperit două mici definiții care mi-au plăcut mult. Mi-au părut cele mai aproape înțelesuri ale dragostei. Unul aparține psihologului Artsutanov, care scrie că: „Iubesc înseamnă că pun nevoile celui pe care zic că-l iubesc mai presus decât nevoile mele”, iar cea de a doua definiție vine de la un prieten care crede că: „Iubesc înseamnă că descopăr unicitatea celui alt.”

Și în prima și într-a doua situație, nevoile mele proprii, visurile mele proprii, dorințele mele, părerile mele, smerite sau încredzute, se retrag. De altfel, fără smerenie, dragostea nu poate exista; părinții pot să nu o ia în sea-

mă, însă copiii simt această lege în mod adânc, de foarte mici, cu puterea asemănătoare instinctului.

Cu un grup de părinți am făcut un exercițiu foarte simplu. Întrebați-l pe copil cât mai firesc posibil, fără nici un subînțeles, cu inima largă și cu privirea calmă, cu un interes real, lucrul de cel mai mare interes pentru el: Ce vrei?

La următoarea noastră întâlnire, rezultatele erau incredibile. Aproape toți părinții au spus că le-a fost foarte greu să facă așa ceva, că unora le-a fost chiar imposibil. Alții au descoperit că niciodată nu l-au întrebat pe copil în felul acesta... O mamă, care până la urmă a reușit, i-a provocat, zice ea, o asemenea uluire fiului ei, că a întrebat-o, neliniștit, dacă se simte bine...

„Ce vrei?” Este cu puțință să nu-l fi întrebat niciodată pe cel pe care îl iubim atât de mult ce vrea? Și totuși...

Ca să-l întrebi pe celălalt ce vrea nu înseamnă că îți vei cheltui ultimul ban să îi oferi orice cere, însă nu-l vei putea cunoaște și nici nu îl vei putea ajuta în temele serioase ale vieții dacă nu cunoști ceea ce își dorește în mod adânc.

Ne-am întrebat, după această ședință de grup, în mod sincer problematizați, de ce întâmpinăm o așa mare greutate. Am presupus, între altele, că noi, părinții, dintr-un protecționism exagerat, vrem să transmitem copilului propria noastră voință, așa încât să se realizeze în viața lui ceea ce de fapt noi dorim. Protecționismul acesta însă nu este întotdeauna curat, ci este, de cele mai dese ori, unul din cele mai perfide alibiuri ale dominației. Sub stindardul „Mă îngrijesc de binele tău” ajungem mândri de cele mai dominante fapte ale noastre, sau

chiar la accente dictatoriale, pe care ni le și justificăm. Ne ostenim să transformăm copiii în niște făpturi dependente, care să aibă neîncetat nevoie de noi. Simțim nevoia să-i presăm și să-i convingem că nimeni nu-i iubește precum îi iubim noi, că întreaga lume este rea și vrea să-i exploateze și că nimeni nu se jertfește precum o facem noi. Jertfe pe care, de cele mai multe ori, copiii noștri nu ni le-au cerut niciodată.

În cele mai multe dăți, unele sunt nevoile lor și altceva le oferim noi, așa, în mod jertfitor, cum susținem. Seamănă cu omul însetat din mijlocul deșertului, căruia noi îi dăm să bea coniac de cinci stele.

Astfel fiind lucrurile și durând ani de zile, vine vremea în care nu doar că nu putem să-i întrebăm în mod sincer și nevinovat „Ce vrei, ce dorești?”, dar nici măcar nu vrem să auzim răspunsul și să îl conștientizăm. Ceva dinăuntru nostru se teme ca nu cumva dorința copilului – dacă încă are încredere în noi să ne împărtășească căutările lui sau dorințele lui sensibile – nu o să ne placă, deoarece, probabil, nu se va suprapune cu propria noastră dorință, iar noi preferăm să nu aflăm acest lucru. Nu vrem să se încredințeze nimeni de durerea noastră, de nesiguranța noastră, de pustietatea din noi, de distanța pe care a creat-o greșeala noastră. Nu vrem să știm de înfrângerea noastră în fața lor.

Dacă însă nu vom ști ce își dorește copilul nostru, nu vom ști nimic important despre el. Omul este adevărata lui dorință, voință, lucru respectat pe deplin și de înaltul Judecător, Dumnezeu.

Prăpastia ce se deschide între noi exact din ignorarea acestor daruri sfinte ale celuilalt, din prefacerea într-un

vreau osânditor, va naște un șir de neînțelegeri, va aprinde o furie după alta, va plânge, va jelui un reproș după altul. Conviețuirea unor astfel de străini în aceeași casă și în același program de viață poate să eșueze într-un iad.

Problemele groaznice ale familiei contemporane, care de multe ori eșuează și din punct de vedere social, seamănă cu oul lui Columb. Se datorează faptului că omul și-a schimbat astăzi prioritățile și valorile. Imaginea, reprezentarea, succesul profesional, dorința prosperității, au schimbat obișnuințele vieții, au distorsionat discuțiile soților între ei pe care copiii le aud de mici, mai ales la vârsta la care noi credem că ei nu înțeleg nimic. Anii îndelungați ai vârstei copilărești în care mamele se jertfesc pentru a le asigura o bunăstare viitoare, vreme în care cei mici au nevoie doar de mama lor și de tatăl lor și mai ales de mama lor să le fie aproape, sunt ani ce se întorc împotriva noastră. Ei se înfurie, pentru că niciodată nu-i întrebăm *ce vrei?* Nu întrebăm, deoarece, în adâncul sufletului nostru, știm că vor răspunde „Vreau să nu mai plec de acasă, vreau să stai cu mine”.

Încercăm deci să ne îndepărtăm vinovăția și să plătim singurătatea lor furioasă, părăsirea pe care le-o oferim, cu daruri, cu haine, cu școli scumpe, cu excursii, cu party-uri în centre moderne. Îi prefacem în valori financiare cu bucurii plătite, îi transformăm în obiecte și îi viciem, transformându-le afectivitatea lor firească. Mai târziu, îi vom certa că sunt nemulțumiți, nesătui, că cer din ce în ce mai multe.

Da, cer din ce în ce mai mult, că poate vor reuși să acopere marele gol pe care l-am creat noi înăuntru lor. Golul duhovnicesc, golul emoțional pe care nu am avut